

NACIONALINĖS MOKINIŲ IR JAUNIMO KRAŠTOTYROS 2016-2018 METŲ EKSPEDICIJOS NUOSTATAI

I. BENDROJI DALIS

1. Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras kviečia mokinius ir mokytojus dalyvauti Nacionalinėje mokinių ir jaunimo kraštotyros ekspedicijoje (toliau – Ekspedicija), skirtoje Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui paminėti. Ekspedicijos trukmė – dveji metai (2016 m. sausio mėn.– 2018 m. gegužės mėn.).

II. TIKSLAS

2. Mokinių ir jaunimo tautinio orumo, pilietiškumo ir savivertės bei saviraiškos ugdymas, orientuojant į gimtojo krašto istorijos, gamtos ir etnokultūros pažinimą.

III. UŽDAVINIAI

3. Supažindinti mokinius su tradiciniais mūsų valstybės dvasinės ir materialinės kultūros reiškiniais, jų fiksavimo bei saugojimo metodais.

4. Ugdyti poreikį pažinti ir tęsti etnokultūrinės tradicijas bei jų pagrindu formuoti vertybines nuostatas.

5. Skatinti dalyvauti kultūros paveldo (paminklų) globos programose, kituose istorinės atminties ugdymo darbuose.

IV. DALYVIAI

6. Ekspedicijoje gali dalyvauti bendrojo ugdymo mokyklų, profesinio mokymo įstaigų, neformaliojo švietimo įstaigų mokiniai.

7. Ekspedicijoje gali dalyvauti ir mokytojai bei švietimo ir kultūros darbuotojai. Mokytojai, švietimo ir kultūros darbuotojai dalyvauja ekspedicijoje kaip vadovai, konsultantai, vertintojai arba individualiai pateikia savo atliktus darbus.

V. DARBO TURINYS

8. Ekspedicijos darbo sritis pasirenka patys dalyviai pagal mokslo institucijų, muziejų, analogiškos veiklos nevyriausybių organizacijų rekomendacijas bei pageidavimus. (Siūloma tematika pateikiama 1 priede).

9. Jaunesniųjų klasių mokiniams (I–IV) rekomenduojama pažintinė kraštotyrinė veikla: susipažinti su šeimos, giminės istorija, gyvenamąja vietoje, mokytis bendrauti su įvairaus amžiaus ir visuomeninės padėties žmonėmis.

10. V–VIII klasių mokiniai galėtų atlikti nesudėtingus kraštotyros darbus: užrašyti atsiminimų, tarmių, tautosakos, etnografijos tekstus, mokytis tinkamai juos metrikuoti (darbai eksponuojami mokyklose ir vietos bendruomenių kraštotyriinių darbų parodose).

11. Vyresniųjų klasių (IX–XII) ir profesinio mokymo įstaigų mokinių veikla yra tiriamoji kaupiamoji, ugdanti kraštotyriinio darbo patirtį ir plečianti žinias apie tiriamus objektus.

12. Kraštotyriininkams privalu fiksuoti svarbiausius dabarties ir praeities įvykius, kaupti žinias apie kultūros paveldą, inicijuoti naujų muziejų steigimą, turtinti muziejus eksponatais.

VI. LAIKAS IR VIETA

13. Ekspedicija vyksta nuo 2016 m. sausio 31 d. iki 2018 m. gegužės 31 d.

14. Ekspedicijos darbai apibendrinami etapais:

14.1. **I etapas** mokyklose – iki 2017 m. rugsėjo 1 d. (iki 2017 m. spalio 1 d. darbai pristatomi savivaldybei);

14.2. **II etapas** savivaldybėse – nuo 2017 m. rugsėjo 1 iki gruodžio 31 d. (iki 2017 m. lapkričio 1 d. savivaldybė informuoja užpildydama anketą (3 priedas) Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro Turizmo ir etnokultūrinio ugdymo skyrių el. paštu alma.miriniene@lmnsc.lt);

14.3. savivaldybėse atrinkti darbai **iki 2018 m. vasario 1 d.** pristatomi Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro Turizmo ir etnokultūrinio ugdymo skyriui (Filaretų g. 17, LT-01207 Vilnius, tel. 8 5 2154585). Internetiniame dienoraštyje (blog'e) atliktų darbų nuoroda pristatoma el. paštu alma.miriniene@lmnsc.lt.

14.4. **III etapas** – nacionalinė mokinių ir jaunimo kraštotyros konferencija bei kraštotyros darbų paroda numatoma 2018 m. gegužės mėn.

VII. EKSPEDICIJOS EIGA

15. Ekspedicijai vadovauja ir metodinę pagalbą teikia Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro Turizmo ir etnokultūrinio ugdymo skyrius.

Konsultuoja – švietimo padaliniai, neformalaus švietimo įstaigos, bendradarbiaujančios mokslo institucijos, muziejai, analogiškos veiklos nevyriausybinės organizacijos; priklausomai nuo darbų tematikos mokiniai gali pasirinkti ir kitus konsultantus.

16. Mokinių ir jaunimo kraštotyros konferencijas ir kraštotyros darbų parodas rengia:

16.1. mokyklose – mokyklos administracija kartu su kraštotyros, etnokultūros būrelio ar mokyklos muziejaus vadovu;

16.2. savivaldybėse – savivaldybių administracijų švietimo padaliniai, neformalaus švietimo įstaigos;

16.3. Ekspedicijos nacionalinę mokinių ir jaunimo kraštotyros konferenciją ir kraštotyros darbų parodą rengia Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras.

VIII. DARBŲ VERTINIMAS

17. Visuose etapuose sudaromos kraštotyros darbų vertinimo komisijos.

18. I–IV klasių mokinių darbai vertinami mokyklose (II ir III etape nedalyvauja).

19. V–XII – vertinami mokyklose ir savivaldybėse. Mokyklose ir savivaldybėse vertinamus darbus siūloma eksponuoti, rengti teminius vakarus.

20. Ekspedicijos nacionalinei darbų parodai ir vertinimo komisijai pateikiama V–VIII klasių ir IX–XII klasių po 3 geriausiai įvertintus darbus iš kiekvienos savivaldybės.

21. Mokytojų, švietimo ir kultūros darbuotojų darbai vertinami atskirai nuo mokinių darbų.

22. Vertinimo kriterijai:

22.1. temos aktualumas mokyklai, bendruomenei, valstybei, mokslo įstaigoms;

22.2. autentiškumas (pirminių šaltinių naudojimas), pagrįstumas (mokslinė vertė – išsami metrika, teisingos autorių ir pateikėjų nuorodos);

22.3. tekstų nuoseklumas, sklandi ir teisinga kalba, tvarkingumas.

23. Darbai, neatitinkantys nuostatų, neeksponuojami ir nevertinami.

IX. DARBO REIKALAVIMAI

24. Darbas turi būti parengtas tikslingai – Ekspedicijos metu, atsižvelgiant į jos nuostatus, tematiką bei formą.

25. Privalomas įvadas, kuriame aptariama darbo eiga, iškilusios problemos, siekiamybė ir pasiektas rezultatas, poveikis dalyviams ir aplinkai, darbo naudojimo bei sklaidos ketinimai.

26. Darbo pateikimo formos (pasirinktinai): spausdintas darbas arba darbas, atliktas internetiniame dienoraštyje (blog'e).

26.1. Spausdinto darbo reikalavimai:

26.1.1. antraštiniame lape nurodomas autorius (-iai), darbo pavadinimas, miestas (rajonas), tikslus mokyklos adresas, telefonas, el. paštas, darbo vadovo vardas, pavardė;

26.1.2. tvarkingai susegtas (be plastikinių įmaučiu), numeruoti puslapiai, pateikti naudotos literatūros, šaltinių, pateikėjų sąrašai ir kitos reikalingos nuorodos;

26.1.3. iliustracijos, įrašai, kompaktinės plokštelės, kita papildoma medžiaga teikiama kartu su pagrindiniu darbu, tinkamai sukomplektuota, metrikuota. Prie kompaktinės plokštelės būtina pridėti visus duomenis, kaip ir prie aplanko (žr. 26.1.1. punktą). Kompaktinė plokštelė, kurios duomenys nepateikti pagal reikalavimus, nevertinama;

26.1.4. prie pagrindinio darbo galima pateikti ir netradicines darbų formas: maketus, piešinius, įvairius pačių pagamintus daiktus (žaislus, muzikos instrumentus, kaukes, juostas, verbas, skaras...), filmuotą medžiagą (inscenizacijas, dainas, pasakas, padavimus, legendas, atliekamas tarmiškai).

26.2. Reikalavimai darbui, atliktam internetiniame dienoraštyje (blog'e):

26.2.1. nurodomas autorius (-iai), darbo pavadinimas, miestas (rajonas), tikslus mokyklos adresas, telefonas, el. paštas, darbo vadovo vardas, pavardė;

26.2.2. pateikti naudotos literatūros, šaltinių, pateikėjų sąrašai ir kitos reikalingos nuorodos;

26.2.3. darbas papildomas vaizdo, garso įrašais ir pan.

X. APDOVANOJIMAS

27. Geriausių darbų autoriai apdovanojami Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos diplomais ir asmeninėmis dovanomis, darbų vadovai – Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro padėkos raštais. Visi nacionalinio etapo darbų autoriai ir darbų vadovai apdovanojami Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro padėkos raštais, bendradarbiaujančių įstaigų bei organizacijų prizais.

28. Skatintina, kad visų Ekspedicijos etapų rengėjai ieškotų privačių rėmėjų, galinčių suteikti finansinę ar kitokią paramą.

29. Pateikdami darbus ekspedicijos dalyviai visam autorių teisių apsaugos laikotarpiui neatlygintinai suteikia organizatoriams neišimtinės teisės atgaminti, išleisti, viešai skelbti, platinti pateiktus kūrinius ar jų kopijas Lietuvoje ir užsienyje.

30. Geriausi teminiai darbai abipusiu sutikimu bus deponuojami valstybinėse mokslo įstaigose.

XI. DALYVIŲ REGISTRACIJA

31. Ekspedicijos dalyviai registruojasi **iki 2016 m. kovo 30 d.** (registracijos anketa nuostatų 2 priede).

Nacionalinės mokinių ir jaunimo kraštotyros ekspedicijos koordinatoriai – Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro Turizmo ir etnokultūrinio ugdymo skyriaus metodininkai Alma Mirinienė ir Arvydas Ščiukaitis. Tel. (8 5) 2154585, 2154319 el.p.: alma.miriniene@lmnsc.lt, arvydas.sciukaitis@lmnsc.lt.

**SIŪLOMOS AKTUALIAUSIOS KRAŠTOTYROS EKSPEDICIJOS TEMOS
2016 m. sausio–2018 m. gegužės mėn.**

1. Lietuvos valstybės atkūrimo aplinkybės, įvykiai, reikšmė, asmenybės ir pan. Šiuolaikinės jų refleksijos.
2. Lietuvos valstybingumą ir jo raidą reprezentuojančių kultūros paveldo objektų istorijos ir reikšmė.
3. Bibliotekų istorijos ir dabartinės veiklos metraščiai.
4. Gyvenamosios vietovės piliakalnių tyrinėjimai (istoriniai ir tautosakiniai) bei populiarinimas (ekskursijos, renginiai).
5. Tarmės: reikšmė, išsaugojimas, ypatumai, sakytiniai bei rašytiniai tekstai ir kt.
6. Gyvenamosios apylinkės, regiono, kaimų, kaimo turizmo, ūkininkų sodybų, kaimo bendruomenių, gatvių, namų, šeimų istorijos, gyvenimo ir veiklos metraščiai.
7. Lietuvos mokyklų, atskirų klasių, neformalaus švietimo įstaigų, jaunimo organizacijų istorijos, metraščiai, veiklos kronikos.
8. Nacionalinio gyvojo paveldo – žmonių (tautosakos pateikėjų, rinkėjų, folkloro, meno kolektyvų, meno kūrėjų, muziejininkų ir kolekcininkų, tautodailininkų ir amatininkų, mokslininkų, atradėjų, kitaip nusipelnusių, įdomių, gal ir keistų asmenybių) – biografinės, kūrybinės apybraižos ir dokumentų (asmeninių dienoraščių, laiškų ir pan.) rinkiniai su komentarais.
9. Kalendorinių, šeimos, kitų švenčių aprašai; šimtadienių, išleistuvių, gimtadienių, vardadienių tradicijos (aprasa, šukuosenos, maistas, eilėraščiai, dainos, simboliai...).
10. Muziejų, naujai sukurtų paminklų, koplytstulpių, kryždirbystės egzistavimas šiuolaikinėmis sąlygomis.
11. Siūloma aktyviau fiksuoti Atgimimo sąjūdžio (1987–1990) faktus, kaupti mokyklų muziejams bei dalykiniams kabinetams to meto spaudos leidinius, vykusią akcijų bei renginių nuotraukas, garso ir vaizdo įrašus, įvairius dokumentinius ir daiktinius eksponatus, įvykių organizatorių, dalyvių, liudininkų prisiminimus. Parengti išsamius, metodiškai tvarkingus rinkinių katalogus, bukletus, kitokius leidinius.
12. Lietuviai pasaulyje: emigracijos priežastys, maršrutai, gyvenimo vietos, darbų rūšys, uždarbių dydis, kaita, butis, santykiai su kitais tautiečiais ir vietiniais žmonėmis, tautinės tapatybės išlaikymo pastangos ir asimiliacijos problemos.
13. Tremtinių ir politinių kalinių atsiminimai; butis, aplinka, papročių bei tradicijų puoselėjimas. Gyvenimas, ištikimybė idealams grįžus į Lietuvą, iki šiol. Veikla organizacijose.
14. Mugių, turgų ir kitokios prekybos atmainos, prekybininkų verslas (kelionių maršrutai, prekybos taškai, prekės, mados, medžiagos, modeliai, maistas, tarpusavio santykiai, etika, žargonai, muitinių papročiai ir kt.). Etnokultūrinio paveldo naudojimas prekybos reklamai.
15. Poilsio ir kitos laisvalaikio leidimo formos: kurortai, ekskursijos, išvykos, suvažiavimai ir sąskrydžiai, prasminės akcijos ir t. t. šeimose ir bendruomenėse.
16. Mokyklų muziejai, istorija, vadovai, eksponatai, edukacinės programos, projektai, pamokos, renginiai, šventės. Privačios muziejinės kolekcijos ir jų kaupėjai.
17. Lietuvių mitologija ir tautosaka: interviu su atskirais pateikėjais, folkloro ansamblių dalyviais, jų repertuaro fiksavimas, ankstesnių metų rankraščių, dainų sąsiuvinų, atminimų albumėlių, garso bei vaizdo įrašų rinkimas, skaitmeninimas ir parengimas saugoti Lietuvių tautosakos archyve ir/arba mokyklos / krašto muziejuje.
18. Senieji amatai, jų išlikimas ir tęstinumas. Praktinis amato perėmimas – itin vertintinas.

19. Senoji miestų, miestelių ir kaimų architektūra. Išlikę etnografiniai kaimai. Vietovių istorijos kaita per pasakojimus ir vaizdus (senųjų nuotraukų ir dabarties fotoanalogijos).

20. Konkrečių kultūros paveldo objektų istorijos ir fiksacija, atgaivinimo/atgimimo istorijos.

Vyresniems mokiniams siūloma atlikti sociologinius tyrimus, atskleidžiančius jaunimo požiūrį į tautiškumą, etnografinių dalykų vertinimą, mitologinių vaizdinių evoliuciją ir pan.

Jaunesniems mokiniams siūloma rinkti pasakas, legendas, dainas ir organizuoti pasakų, legendų sekimo mokyklėles, dainų varžytuves, aprašyti ir piešti, fotografuoti gimtosios vietovės piliakalnius, gražius vaizdus, įdomius senus daiktus ir t. t.

Dar kartą patariama:

1. Pagrindinį dėmesį siūloma skirti ankščiau nurodytoms temoms; aktyviau nagrinėti Lietuvos valstybės atkūrimo apraiškas, šimtmečio permainų atspaudus valstybės ir žmonių likimuose, visą išsaugotą tautinį etnokultūrinį paveldą ir jo vertę bei panaudojimą dabartyje.

2. Draudžiama perrašinėti jau anksčiau kitų autorių parengtus darbus – etiška ir prasminga nurodyti juos bibliografiniame sąrašė (pilnu aprašu: autoriai, pavadinimas, metai, apimtis ir kt.). Citatos iš kitų parengtų darbų pateikiamos išskirtos kabutėmis ar šriftu, su tikslia nuoroda (šaltinis, puslapis).

3. Darbai turi būti autentiški autoriniai ekspedicijos dalyvių tekstai arba rinkiniai. Labiausiai vertintini vieno autoriaus darbai. Pateikiant kolektyvinį darbą, įvade turi būti argumentuotai pristatytas kiekvieno iš bendradarbių konkretus indėlis.

4. Darbo vadovų garbės reikalas – perskaityti mokinių darbus, pataisyti turinio, stiliaus, gramatines klaidas, pasirūpinti, kad darbai būtų parengti ir pateikti pagal nuostatus. Darbo vadovai taip pat turi pasirūpinti pristatymu bendruomenėms pirmuosiuose ekspedicijos etapuose – apie tai pridedama informacija, pateikiant darbą respublikinei vertinimo komisijai.

---

nacionalinės mokinių ir jaunimo
kraštotyros 2016-2018 metų
ekspedicijos nuostatų
2 priedas

**NACIONALINĖS MOKINIŲ IR JAUNIMO KRAŠTOTYROS EKSPEDICIJOS
REGISTRACIJOS ANKETA**

Rajonas, miestas	
Mokyklos pavadinimas	
Mokyklos adresas, telefonas, el. paštas	
Darbo tema (nurodykite pasirinktos temos numerį)	
Darbo pavadinimas	
Darbo autorius (autoriai): pilni vardai, pavardės, gimimo metai, klasė	
Darbo vadovas: pilnas vardas, pavardė, specialybė	
Darbo vadovo tel., el. paštas	
Darbo pateikimo forma (spausdintas ar internetiniame dienoraštyje blog'e)	

Užpildytas anketas siųsti **iki 2016 m. kovo 30 d.** Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro Turizmo ir etnokultūrinio ugdymo skyriaus metodininkei Almai Mirinienei elektroniniu paštu alma.miriniene@lmnsc.lt.

nacionalinės mokinių ir jaunimo
kraštotyros 2016-2018 metų
ekspedicijos nuostatų
3 priedas

NACIONALINĖS MOKINIŲ IR JAUNIMO KRAŠTOTYROS EKSPEDICIJOS
_____ SAVIVALDYBĖS GAUTŲ DARBŲ SĄRAŠAS

Mokyklos pavadinimas	Darbo pavadinimas	Darbo vadovo vardas, pavardė, tel., el. paštas	Darbo autorius (autoriai): pilni vardai, pavardės, gimimo metai, klasė	Darbo pateikimo forma (spausdintas ar internetiniame dienoraštyje (blog'e))	Darbo sklaida pirmuosiuose etapuose: vertintojai, parodos, kiti renginiai

Užpildytą sąrašą siųsti **iki 2017 m. lapkričio 1 d.** Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro Turizmo ir etnokultūrinio ugdymo skyriaus metodininkei Almai Mirinienei elektroniniu paštu alma.miriniene@lmsnc.lt.